

Bryssel den 14 november 2025
(OR. en)

15434/25

FREMP 336
JAI 1688
AG 183
POLGEN 203
DISINFO 102
HYBRID 148
AUDIO 113
EDUC 447
JEUN 237
CULT 129
COMPET 1162

FÖLJENOT

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 12 november 2025

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

Komm. dok. nr: COM(2025) 790 final

Ärende: MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA
OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN
EU:s strategi för civilsamhället

För delegationerna bifogas dokument – COM(2025) 790 final.

Bilaga: COM(2025) 790 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 12.11.2025
COM(2025) 790 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

EU:s strategi för civilsamhället

1. INLEDNING

Ett öppet demokratiskt utrymme för ett livskraftigt civilsamhälle utgör själva kärnan i våra demokratier. Civilsamhället spelar en viktig roll i våra samhällen genom att bidra till beslutsfattande, samarbeta med myndigheter i genomförandet av deras politik, ge socialt stöd och stöd till olika samhällsgrupper, öka medvetenheten om viktiga sociala frågor och företräda sårbara grupper. Dess bidrag är avgörande för att främja medborgarengagemang och demokratisk delaktighet, men också för en inkluderande offentlig debatt där bland annat ungdomar aktivt involveras. Civilsamhället spelar även en viktig roll för demokratins kontroller och motvikt genom att bidra till att övervaka politik och beslutsfattande och främja transparens och ansvarsutkrävande.

Civilsamhället verkar på lokal, regional, nationell och internationell nivå – både i och utanför EU – och bidrar till att **främja och skydda de värden som fastställs i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna** (stadgan). Dess viktiga roll erkändes i Europeiska unionens grundfördrag, där det slogs fast att EU:s institutioner bör föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med civilsamhället och utföra sitt arbete så öppet som möjligt för att säkerställa civilsamhällets inkluderande och aktiva delaktighet¹.

Samarbetet med civilsamhället är en hörnsten i arbetet med att utforma EU:s politik. Det finns flera verktyg och processer på EU-nivå som gör det möjligt för civilsamhället att framföra sina synpunkter och delta i utformningen, genomförandet, övervakningen och utvärderingen av EU:s lagstiftning och politik, och på många områden har kommissionen etablerat en strukturerad dialog med civilsamhället. Civilsamhällesorganisationer bidrar dessutom med rådgivning och sakkunskap genom att delta i arbetet i kommissionens expertgrupper och andra relevanta forum. **Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK)** spelar också en viktig roll för att ge röst åt det organiserade civilsamhället på EU-nivå.

För att detta **samarbete ska vara effektivt** har EU i allt högre grad framhållit att det måste finnas en **möjliggörande, säker och gynnsam miljö** för civilsamhället i hela EU². Det handlar bl.a. om att erbjuda **tillräckligt skydd** för civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare som upplever att civilsamhällets demokratiska utrymme totalt sett krymper och som möter hot och attacker i sitt arbete³. Hållbart och transparent **ekonomiskt stöd** är en annan grundläggande förutsättning för ett starkt civilsamhälle och för att säkerställa att civilsamhällesorganisationer kan verka oberoende.

EU:s strategi för civilsamhället tar avstamp i dagens ramverk och åtagandet i de [politiska riktlinjerna för 2024–2029](#) (om att intensifiera samarbetet med civilsamhällesorganisationer och ge dem stöd och skydd i deras dagliga verksamhet) och slår fast ett antal konkreta åtgärder på både EU-nivå och nationell nivå, men även vad gäller EU:s yttre åtgärder. Åtgärderna är strukturerade kring följande tre huvudmål:

¹Artikel 11 i EU-fördraget, artikel 15.1 i EUF-fördraget.

²Se [2020 års strategi för stadgan](#) och [2022 års rapport om stadgan](#), [Europaparlamentets betänkande om det krympande utrymmet för civilsamhället i Europa från 2022](#), [rådets slutsatser om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna](#).

³Artiklarna 11 och 12 i stadgan.

- **Stärka ett effektivt och meningsfullt samarbete med civilsamhället som en partner vid samhällsstyrningen.**
- **Säkerställa ett öppet, säkert och möjliggörande demokratiskt utrymme för civilsamhället genom att erbjuda civilsamhällesorganisationer stöd och skydd.**
- **Stödja civilsamhällesorganisationer med tillräcklig, hållbar och transparent finansiering.**

Kommissionen kommer att inrätta en **civilsamhällesplattform** som en strukturerad ram för att i linje med de politiska riktlinjerna regelbundet samarbeta med civilsamhällesorganisationer på områden som är relevanta för att värna EU:s värden, i synnerhet organisationer som arbetar för att främja demokrati, rättsstatsprincipen, jämlikhet och grundläggande rättigheter.

I strategin fastställs även ett gemensamt ramverk för att vägleda och stärka kommissionens samarbete med civilsamhällesorganisationer. Varje politikområde kan vara förenat med särskilda krav och olika samarbetsmekanismer och syftet är inte att standardisera dem. I stället fastställs **ett antal vägledande principer** som ska fungera som ett gemensamt ramverk för engagerade dialoger med civilsamhället inom alla politikområden, med fokus på viktiga parametrar för dialog, såsom partnerskap, transparens, representation och ansvarsutkrävande. I fastställandet av dessa principer tar strategin fullt ut hänsyn till och kompletterar de institutionella mekanismer som redan finns, särskilt genom EESK.

Strategin syftar till att stärka insatserna såväl på EU-nivå som på nationell nivå, i nära samarbete med medlemsstaterna och utvidgningsländerna⁴, för att främja och upprätthålla ett livskraftigt demokratiskt utrymme för civilsamhället. Ett annat syfte är att främja **större samstämmighet mellan EU:s interna och externa åtgärder** på detta område. För att uppnå detta är samarbete mellan EU:s institutioner och organ – t.ex. Europeiska utrikestjänsten, EESK och EU:s byrå för grundläggande rättigheter (FRA) – och med medlemsstaterna, helt avgörande. En samstämmig strategi och ett starkt samarbete främjar en känsla av delat ansvar som gynnar hela samhället genom att stärka demokratisk delaktighet, resiliens och allmänhetens förtroende. Strategin kompletterar de åtgärder som fastställs i det **europiska demokratiförsvaret**.

Vid utarbetandet av strategin har kommissionen samlat in synpunkter genom omfattande samråd⁵ med ett stort antal berörda parter. Dessutom har [ett yttrande från EESK](#), synpunkter från medlemsstaterna och diskussioner med FRA, Europaparlamentet och Europeiska regionkommittén beaktats.

⁴Kandidatländer och potentiella kandidater som vill ansluta sig till EU kommer att integreras i relevanta åtgärder och associeras på liknande sätt som medlemsstaterna i strategin. Strategin ser det demokratiska utrymmet för civilsamhället i medlemsstaterna och utvidgningsländerna som ett sammanhängande och gemensamt utrymme.

⁵Samråden omfattade ett offentligt samråd i form av en enkät, en Eurobarometerundersökning och riktade samrådsmöten med civilsamhällesorganisationer, givare, internationella organisationer och nationella människorättsinstitutioner. Kommissionen har genomfört samråd med civilsamhällesorganisationer som arbetar med ungdomsfrågor inom ramen för kommissionens ungdomskontroll.

2. CIVILSAMHÄLLET SOM PARTNER I SAMHÄLLSSTYRNINGEN: ETT MER EFFEKTIVT OCH MENINGSFULLT SAMARBETE

Civilsamhället bidrar till att arbetet med att utforma politiken blir mer **effektivt, inkluderande och representativt på EU-nivå, nationell och lokal nivå**. Att se till att civilsamhällesorganisationer kan delta i det offentliga livet på ett meningsfullt sätt och bidra med sina synpunkter via transparenta förfaranden är en viktig del av en robust och inkluderande politisk process.

I strategin avses med **civilsamhällesorganisationer** alla **icke-statliga, ideella, oberoende och partipolitiskt obundna organisationer som arbetar med ickevåld** och genom vilka människor försöker uppnå och försvara gemensamma mål och ideal⁶. De är självstyrande och oberoende av staten eller affärsintressen, de omfattar alltifrån informella till halvformella och formella grupper och kan vara medlemsbaserade, driva en sak eller vara inriktade på hjälpverksamhet⁷. De kan verka på lokal, regional, nationell och internationell nivå och drivas av volontärer och/eller avlönad personal.

I allmänhet förstås med **människorättsförvarare** enskilda personer, grupper och samhällsorgan som främjar och skyddar universellt erkända mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, inbegripet barns rättigheter⁸.

Strategin fokuserar på civilsamhällesorganisationer och människorättsförvarare. Den omfattar inte samarbete med arbetsmarknadens parter (t.ex. företrädare för arbetsgivare och arbetstagare) på grund av deras särskilda status enligt EU-lagstiftningen, i enlighet med artikel 154 i EUF-fördraget.

I överensstämmelse med EU:s värden omfattar **strategin ansvariga, oberoende och transparenta civilsamhällesorganisationer** som i likhet med EU förbundit sig att respektera människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter och som verkar i enlighet med detta.

Det är uppenbart att EU-medborgarna inser civilsamhällesorganisationernas bidrag. I [2023 års Eurobarometerundersökning](#) svarade 87 % av dem att dessa organisationer spelar en viktig roll för att främja och skydda demokratin och andra EU-värden, t.ex. respekten för grundläggande rättigheter, och att de dessutom främjar en välinformerad och pluralistisk demokratisk debatt. I [2025 års Eurobarometerundersökning](#) ansåg 42 % av respondenterna att det viktigaste civilsamhället gör är att avslöja korruption, följt av att försvara individens rättigheter (41 %), tillhanda tjänster (39 %) och övervaka statliga åtgärder (28 %).

⁶Se [kommissionens rekommendation \(EU\) 2023/2836](#) om främjande av engagemang och faktisk delaktighet för medborgare och civilsamhällesorganisationer i politiska beslutsprocesser, [riktlinjerna för EU-stöd till civilsamhället i utvidgningsregionen 2021–2027](#), och kommissionens meddelande [En grund för demokrati och hållbar utveckling: EU:s samarbete med civilsamhället på området yttre förbindelser](#). Begreppet civilsamhällesorganisationer som används i denna strategi utgör inte en rättsligt bindande definition och särskilda krav kan vara tillämpliga enligt EU-lagstiftningen när det gäller organisationer som nämns i detta meddelande, t.ex. enligt EU:s [budgetförordning](#).

⁷Exempel på detta är folkgruppsbaserade organisationer, trosbaserade organisationer, icke-statliga organisationer, välgörenhetsorganisationer, stiftelser, ungdomsrörelser och samhällsrörelser samt kooperativ.

⁸I strategin avser begreppet civilsamhällesorganisationer såväl civilsamhällets organisationer som människorättsförvarare, men omfattar inte enskilda personer eller grupper som begår eller förespråka våldshandlingar. Se punkterna 2 och 3 i [EU:s riktlinjer om människorättsförvarare](#) och skäl 11 i [EU:s direktiv om strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt](#).

2.1 Starkare samarbete och dialog med civilsamhället

Civilsamhället spelar en viktig roll när det gäller att tillhandahålla råd, stöd och sakkunskap **vid utarbetandet och genomförandet av EU:s lagstiftning och politik** på en rad olika områden: jordbruk, sammanhållningspolitik, kultur, socialpolitik, utbildning och ungdomsfrågor, rättsliga och inrikes frågor, konsumentskydd, konkurrenspolitik, medier och digitala strategier, migration och asyl, forskning och innovation, klimat och miljö, rörlighet, handel och hållbar utveckling, humanitärt bistånd och internationellt samarbete samt utvidgningspolitik. Mer allmänt bidrar det till att främja och skydda de rättigheter som fastställs i stadgan⁹, förebygga och motverka diskriminering, främja aktivt medborgarskap och uppmuntra ungdomar att delta i demokratiska processer. Civilsamhället bidrar även till samhällets beredskap och resiliens¹⁰. Det utgör en viktig partner vid övervakningen av genomförandet och framstegen i samband med anslutningsreformer och förhandlingar inom ramen för utvidgningen.

Det finns **flera mekanismer för delaktighet** på EU-nivå som gör det möjligt för civilsamhällesorganisationer att bidra i alla led av arbetet med att utforma politiken inom olika områden, alltifrån de första förberedande stadierna till själva genomförandet. Portalen *Kom med synpunkter* är till exempel ingångsporten för att lämna bidrag till lagstiftningsförslag, utvärderingar, kontroller av ändamålsenligheten och kommunikation genom offentliga samråd.

Kommissionen använder många olika metoder för **samråd** i sitt samarbete med civilsamhällesorganisationer. Utöver [verktygen för bättre lagstiftning](#) omfattar dessa formella dialogstrukturer såsom **genomförandedialoger, ungdomspolitiska dialoger, rådgivande nämnder** samt **expertgrupper** och andra flexibla arrangemang (t.ex. tillfälliga fokusgrupper för särskilda frågor eller genom plattformar och nätverk för berörda parter). På nationell nivå kan [EU:s nätverk för lokala företrädare](#), som kommissionen och Regionkommittén förvaltar gemensamt, och [Europa direkt-kontoren](#) hjälpa till att etablera kontakt och samarbete med civilsamhället på plats. Kommissionen och EU-delegationerna samarbetar även regelbundet med civilsamhällesorganisationer i utvidgningsländer och tredjeländer.

Särskilda dialoger med civilsamhället har inrättats inom olika politikområden. En strukturerad dialog med civilsamhället inom sysselsättnings- och socialpolitiken säkerställs till exempel genom den [europeiska planeringsterminen](#) och civilsamhällesorganisationer utgör viktiga partner vid genomförandet av den [europeiska pelaren för sociala rättigheter](#). Dialogerna med civilsamhället omfattar ibland även särskilda, sektorsspecifika berörda parter. Exempel på detta utgör organisationer som företräder landsbygdssamhällen via [landsbygdspakten](#) inom ramen för visionen för jordbruk och livsmedel, eller dialog med religiösa eller konfessionslösa grupper som inrättats enligt artikel 17 i EUF-fördraget. Den [europeiska plattformen för frågor som rör funktionsnedsättning](#) stöder samarbete med medlemsstaterna och civilsamhället avseende genomförandet av [strategin för rättigheter för personer med funktionsnedsättning](#) och [EU:s](#)

⁹Se, till exempel, [Årsrapporten för 2022 om tillämpningen av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#).

¹⁰[Gemensamt meddelande](#) om EU:s strategi för en beredskapsunion.

[plattform för barns delaktighet](#) främjar barns rätt att höras i beslutsfattandet och stöder civilsamhället i främjandet av barns engagemang¹¹.

Civilsamhällesplattformen, som ska tas i drift 2026, kommer att stärka **dialogen om EU:s värden**. Den kommer att utgöra en **strukturerad ram** för en **regelbunden dialog** om hur EU:s värden kan skyddas och främjas genom att effektivisera och stärka samarbetet kring grundläggande rättigheter, demokrati, jämlikhet och rättsstatsprincipen och erbjuda en plats för att hantera utmaningar som civilsamhällesorganisationer som arbetar inom dessa områden ställs inför¹². Plattformen kommer att underlätta diskussioner om strategins mål för att stärka samarbetet, stödet och skyddet, möjliggöra snabba och ändamålsenliga bidrag till den politiska utvecklingen och avseende finansieringen.

För att göra informationen mer synlig och tillgänglig och göra det lättare för civilsamhällesorganisationer att engagera sig kommer kommissionen att inrätta en **webbplats** för civilsamhällesplattformen där den kommer att offentliggöra information och resurser om plattformens arbete samt information om kommissionens dialoger med civilsamhället inom andra politikområden. Detta kommer att göra det möjligt för organisationer att enkelt hitta information, datum, villkor för delaktighet och möjligheter att anmäla intresse för att delta i olika dialoger.

Som en del av plattformen kommer kommissionen att anordna ett **årligt toppmöte** tillsammans med EESK för att skapa synergieffekter mellan pågående dialoger och diskutera strategiska prioriteringar.

Plattformen kommer att ha en smidig och anpassningsbar struktur för att tillgodose olika behov och prioriteringar. När kommissionen utvecklar plattformens funktioner kommer den att utgå från befintlig bästa praxis inom kommissionen samt expertis från relevanta berörda parter, särskilt EESK och FRA:s [plattform för grundläggande rättigheter](#). Plattformen kan så småningom komma att utvidgas till andra politikområden.

2.2 Vägledande principer för en effektiv och meningsfull dialog med civilsamhället

Det har under samråden med berörda parter framkommit att även om det finns många viktiga strukturer för samarbete så bör dessa bli **mer enhetliga**. För att dialogen ska vara effektiv och meningsfull måste den alltid anpassas till specifika mål och sektorspecifika behov. Därför föreslås i strategin **tio vägledande principer**¹³ **för dialogen mellan kommissionen och civilsamhället**.

Dessa vägledande principer ska fungera som ett gemensamt ramverk för att genomföra särskilda dialogmekanismer med civilsamhällesorganisationer inom olika politikområden

¹¹Andra exempel är det [nya europeiska Bauhaus](#), rådgivande kommittén för lika möjligheter för kvinnor och män, [EU:s grupp för ungdomsföreträdare](#), [EU:s plattform för civilsamhället mot människohandel](#), [expertgruppen för migranternas synpunkter på migration, asyl och integration](#), [civilsamhällesforumet om narkotika](#), [människorättsforumet för EU och icke-statliga organisationer](#), [dialog med civilsamhället om handel](#), [forum för civilsamhället mot rasism](#), [EU:s plattform för brottsoffers rättigheter](#), [europeiska plattformen för romer](#), rådgivande gruppen för konsumentpolitik.

¹²Se aktuella uppgifter, t.ex. [Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, Protecting civil society – Update 2023](#), [FRA:s samråd om civilsamhällets demokratiska utrymme 2024 – viktiga resultat, sammanfattande faktarapport](#) om samråd om EU:s strategi för civilsamhället (sammanfattande faktarapport).

¹³Dessa principer bör vara vägledande för dialogmekanismer med civilsamhällesorganisationer samtidigt som det konstateras att det finns många andra former av samarbete, såsom europeiska medborgarinitiativ, offentliga samråd, öppen innovation, medborgarforskning eller representativa överläggningsprocesser.

och följas av både kommissionen och civilsamhällesorganisationer. Det är viktigt att civilsamhällesorganisationerna själva ser till att deras metoder och strukturer är **transparenta, ansvarsfulla och överensstämmer med EU:s värden**, så att deras deltagande i sådana dialoger präglas av ansvarighet, bygger på gemensamma standarder och respekterar EU-institutionernas roller och vägledningen för att erhålla finansiering¹⁴. Dessa principer bygger på synpunkter från olika samråd, EU:s policydokument och rekommendationer, befintlig bästa praxis i EU och standarder och praxis som utvecklats på internationell nivå¹⁵.

Tio vägledande principer för dialog med civilsamhället

- 1) **Partnerskap**: Samarbetet bör välkomna civilsamhällets proaktiva bidrag som partner vid utformning av dialogen, fastställande av prioriteringar och dagordningar, fastställande av mål eller utvärdering av resultat.
- 2) **Fullständighet**: Dialogen bör syfta till att låta civilsamhället vara delaktigt i alla led av arbetet med att utforma politiken.
- 3) **Förutsägbarhet och regelbundenhet**: Dialogen bör utgöra del av en förutsägbar och regelbunden process och ge lämpliga tidsramar för bidrag.
- 4) **Transparens**: Tydlig kommunikation bör säkerställas avseende förfaranden, mål, tidsfrister och kriterier för delaktighet, tillsammans med snabb och adekvat tillgång till relevanta handlingar, i enlighet med tillämpliga rättsliga krav.
- 5) **Representation**: Urvalet av deltagare bör baseras på organisationernas oberoende, legitimitet, representativitet och sakkunskap samt deras efterlevnad av EU:s värden.
- 6) **Inkludering**: Dialogen bör syfta till att inkludera ett tillräckligt brett spektrum av organisationer som återspeglar en sektoriell och geografisk balans, med vederbörlig hänsyn till organisationer som företräder grupper som är underrepresenterade, marginaliserade eller i utsatta situationer.
- 7) **Tillgänglighet**: Dialoger bör, oavsett om de äger rum online eller offline, utformas och genomföras med lämpliga tekniska verktyg för att undanröja hinder för tillgänglighet och möjliggöra fullständig och jämlik delaktighet.

¹⁴Se den [vägledning](#) som kommissionen offentliggjort.

¹⁵[Den sammanfattande faktarapporten](#), kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836, EESK:s yttrande SOC/840-EESC-2025, [färdplan från Europarådets generalsekreterare](#) om Europarådets engagemang i civilsamhället 2024–2027, SG/Inf(2023)28, Europarådets konferens för icke-statliga organisationer, [riktlinjer för god praxis](#) för medborgarnas delaktighet i beslutsprocesser, [Open Government Partnership Participation and Co-Creation Standards](#), [OECD:s arbetsdokument nr 81 om offentlig styrning](#).

8) Ansvarsutkrävande: Återkoppling om hur dialogen bidrar till politiska framsteg bör främja ömsesidigt ansvar och förtroende.

9) Resurshantering: Vid behov bör ekonomiskt eller logistiskt stöd göras tillgängligt för att möjliggöra delaktighet, med beaktande av gräsrotters och lokalt baserade organisationers behov, för att säkerställa att de inte utesluts på grund av begränsade medel.

10) Säkerhet: Skyddsåtgärder bör inrättas för att säkerställa att organisationer kan delta på ett säkert sätt i dialogen, bland annat genom lämpliga åtgärder för att skydda personuppgifter och konfidentialitet.

Dessa principer återspeglar de grundläggande parametrar för medborgarengagemang som anges i [kommissionens rekommendation \(EU\) 2023/2836](#), där medlemsstaterna även uppmanas att förbättra möjligheterna för medborgare och civilsamhällesorganisationer att faktiskt vara delaktiga i offentliga beslutsprocesser på lokal, regional och nationell nivå. Som svar på denna rekommendation har flera medlemsstater vidtagit åtgärder för att säkerställa att den genomförs, bland annat genom att inrätta nya institutionella ramverk och plattformar för dialog med civilsamhället, utarbetat vägledning för samråd under beslutsprocessen, regelbundna kontakter med civilsamhället inom alla politikområden och säkerställa dess delaktighet i samrådsprocesser på ett mer systematiskt sätt¹⁶.

Viktiga framsteg har gjorts, men civilsamhällesorganisationer rapporterar fortfarande vissa brister och nästan två år efter antagandet av denna rekommendation finns det ett behov att **samla in ytterligare uppgifter** och **följa upp** dess genomförande. Kommissionen kommer därför att **stödja ytterligare kapacitetsuppbyggnad på nationell nivå** för genomförandet av rekommendationen och organisera diskussioner med medlemsstaterna, i samarbete med EESK och FRA. Dessa kommer att inriktas på att stärka samarbetet, stödet och skyddet för civilsamhället på nationell nivå.

Kommissionen planerar även att öka sitt samarbete med civilsamhället genom olika plattformar och initiativ. Den kommer att involvera ungdomar och organisationer i olika ungdomsforum, uppmuntra civilsamhället att delta i debatter på medborgarnas deltagarplattform och koppla samman civilsamhället med synpunkter från de europeiska medborgarpanelerna för att bidra till att utforma EU:s politik.

Civilsamhället är en viktig aktör i utvidgningsagendan. För en blivande EU-medlemsstat bidrar ett livskraftigt civilsamhälle till anslutningsprocessen. Civilsamhällets deltagande i utvidgningsprocessen kan bidra till att fördjupa medborgarnas förståelse för de reformer som krävs för att uppfylla anslutningsvillkoren. För att stärka civilsamhällets delaktighet i dessa processer kommer kommissionen att styra arbetet för att institutionalisera och standardisera samråd med civilsamhällesorganisationer i länderna för att förbereda möten i relevanta organ inom ramen för associeringsavtalen och uppföljningen och övervakningen av dessa.

Kommissionen kommer att göra följande:

¹⁶I Tjeckien, Danmark, Tyskland, Irland, Frankrike, Portugal, Lettland och Finland har till exempel flera rådgivande organ, däribland civilsamhällesorganisationer, inrättats för att ge råd till regeringen inom olika områden (t.ex. barns rättigheter, äldre människors rättigheter, nationella minoriteters och hbtqi+-personers rättigheter).

- Inrätta en civilsamhällesplattform för att intensifiera sitt samarbete med civilsamhällesorganisationer som verkar för att främja och skydda EU:s värden, med möjlighet att med tiden utöka den till att omfatta andra politikområden.
- Anordna ett årligt toppmöte för civilsamhällesplattformen tillsammans med EESK.
- Främja användningen av de tio vägledande principerna för dialog med civilsamhället.
- Samarbeta med civilsamhället genom kommissionsordförandens ungdomsråd, EU:s grupp för ungdomsföreträdare, EU:s ungdomsdialog och de ungdomspolitiska dialogerna och främja civilsamhällets delaktighet i de debatter som främjas på medborgarnas deltagarplattform.
- Samarbeta med civilsamhället kring de europeiska medborgarpanelerna som ett sätt att skapa en bro mellan civilsamhällesorganisationer och medborgarnas deltagande vid utformningen av EU:s politik.
- Stödja nationell kapacitetsuppbyggnad och organisera diskussioner med medlemsstaterna om kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836 om det civilsamhällets delaktighet, i samarbete med relevanta aktörer, däribland EESK och FRA.
- Institutionaliser och standardisera samråd i länderna med civilsamhällesorganisationer vid förberedelserna av möten i relevanta organ inom ramen för associeringsavtalen och uppföljningen och övervakningen av dessa.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- Stärka mekanismerna och politiken för samarbete i enlighet med de principer som fastställs i strategin, bland annat genom att vidta ytterligare åtgärder för att fullt ut genomföra kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836, med avseende på faktisk delaktighet för civilsamhällesorganisationer.

3. ERBJUDA STÖD OCH SKYDD: SÄKERSTÄLLA ETT ÖPPET, SÄKERT OCH MÖJLIGGÖRANDE DEMOKRATISKT UTRYMME

För ett livskraftigt demokratiskt utrymme för civilsamhället¹⁷ krävs en **möjliggörande rättslig och administrativ miljö**, där civilsamhällesorganisationer får stöd och ges möjlighet att utöva inflytande, men där de också skyddas och kan verka fritt. Enligt en [Eurobarometerundersökning](#) om rättsstatsprincipen från 2024 anser 86 % av européerna att det är viktigt att medierna och civilsamhällesorganisationerna i medlemsstaterna kan verka fritt och utan påtryckningar. För att behålla en sådan fri och möjliggörande miljö krävs **övervakning** och **effektiva åtgärder** i händelse av hot eller attacker.

Stödet för ett livskraftigt civilsamhälle är fortfarande centralt för kommissionens arbete inom alla politikområden – ett åtagande som återspeglas i olika strategier och

¹⁷Med civilsamhällets demokratiska utrymme avses ”the environment that enables people and groups – or ‘civic space actors’ – to participate meaningfully in the political, economic, social and cultural life in their societies” (FN:s vägledande not [Protection and Promotion of Civic Space](#)) eller ”the set of legal, policy, institutional and practical conditions non-governmental actors need to access information, express themselves, associate, organise and participate in public life” (OECD, [the Protection and Promotion of Civic Space](#)).

policydokument¹⁸. [Årsrapporten för 2022 om tillämpningen av stadgan](#) var inriktad på civilsamhällets demokratiska utrymme, kartläggning av befintliga åtgärder och identifiering av luckor och områden där det finns utrymme för förbättring och kompletterades av rådets slutsatser i frågan¹⁹.

Flera åtgärder har lagts fram för att skydda civilsamhällets demokratiska utrymme. Genom att till exempel ta itu med systemrelaterade hinder för gränsöverskridande samarbete mellan civilsamhällesorganisationer syftar [handlingsplanen för den sociala ekonomin](#) och [rådets rekommendation om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin](#) till att stärka civilsamhällesorganisationerna genom att öka deras kapacitet, synlighet och effekter på den sociala ekonomin. Kommissionen har även vidtagit konkreta åtgärder för att skapa en mer stödjande miljö för civilsamhället, bland annat åtgärder för att säkerställa rättvis beskattning för välgörenhetsorganisationer och för att skydda deras tillgång till finansiella tjänster. Enligt den nyligen antagna [förordningen om bekämpning av penningtvätt](#) har till exempel åtgärder införts för att säkerställa att civilsamhällesorganisationer inte nekas finansiella tjänster, såsom bankkonton, enbart för att de verkar i länder där det anses föreligga hög risk för penningtvätt²⁰.

3.1 Att förstå hinder och hot: övervaka civilsamhällets demokratiska utrymme

Berörda parter rapporterar om åtgärder som de menar **inskränker förutsättningarna** att verka för civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare²¹. Det kan handla om oproportionerliga och betungande registreringskrav, orättvisa skatteregler eller regler för finansiell rapportering, brister i fråga om tillgång till finansiering, otillbörliga hinder för att erhålla finansiella tjänster och rättsliga krav som begränsar gränsöverskridande transaktioner.

Vissa civilsamhällesorganisationer rapporterar även allt oftare att de ställs inför en rad **hot och attacker**, bland annat attacker mot sin personal eller sina lokaler, smutskastnings- och desinformationskampanjer eller strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt (s.k. munkavleprocesser). Försök att otillbörligen upplösa föreningar, nedmontering av dialogstrukturer, godtycklig frysning eller nedskärning av finansiering eller olagliga övervakningsåtgärder tas också upp som ett problem av civilsamhället. Transnationellt förtryck från tredjeländer är ett växande fenomen som särskilt påverkar människorättsförsvarare²². Eftersom ett sådant förtryck har gränsöverskridande karaktär skapar det betydande hinder för berörda människorättsförsvarare när de lämnar in klagomål, söker skydd eller söker rättvisa. I detta avseende möter de ofta särskilda hinder vad gäller resehandlingar och viseringskrav²³ samt administrativa hinder och förseningar.

Detta kan medföra en **dominoeffekt** som leder till att civilsamhällesorganisationer begränsar sitt engagemang och avskräcker dem från att utöva sina roller fullt ut. Dessutom

¹⁸Se [strategin för att stärka tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna i EU från 2020](#), [EU:s handlingsplan för demokrati från 2020](#) och särskilda exempel såsom [jämlikhetsunionens strategier, det nya europeiska Bauhaus](#) och [strategin för konsumentpolitiken för 2025–2030](#).

¹⁹[Rådets slutsatser om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna](#).

²⁰Artikel 21.3 och skäl 53 i [förordning \(EU\) 2024/1624](#).

²¹[FRA:s samråd om civilsamhällets demokratiska utrymme 2024 – viktiga resultat, den sammanfattande faktarapporten](#).

²²Begreppet transnationellt förtryck avser en slags politiskt förtryck som en stat utövar utanför dess gränser, se t.ex. [briefing från FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter om gränsöverskridande förtryck](#).

²³Se till exempel EU:s [handledning om viseringskodexen](#) som innehåller särskild vägledning för att bistå människorättsförsvarare.

påverkar de civilsamhällesorganisationer som arbetar med frågor med koppling till demokrati, rättsstatsprincipen och grundläggande rättigheter och grupper som är underrepresenterade, marginaliserade och i utsatta situationer oproportionerligt hårt²⁴. För att hantera dessa utmaningar krävs en enhetlig och övergripande strategi från EU:s och medlemsstaternas sida.

En effektiv **övervakning av civilsamhällets demokratiska utrymme** är avgörande för att stödja och skydda civilsamhällesorganisationer i deras arbete. En tydlig identifiering av risker och hot kan utmytna i konkreta uppföljningsåtgärder från aktörer utrustade för att tillhandahålla stöd – både **förebyggande** (som svar på tidiga varningssignaler) och **reaktiva** (vid faktiska hot eller attacker). Sådana åtgärder kan omfatta offentliga uttalanden som fördömer negativ utveckling och uttrycker stöd för det arbete som civilsamhällesorganisationer utför, finansiering av psykosocialt stöd, juridisk rådgivning och nödfinansiering.

Kommissionen har utvecklat sina egna övervaknings- och utvärderingsverktyg som även är inriktade på aspekter som är kopplade till civilsamhällets demokratiska utrymme. Genom [rapporterna om rättsstatsprincipen](#) övervakar kommissionen utvecklingen i samtliga medlemsstater och i vissa utvidgningsländer, belyser både positiv och negativ utveckling i förhållande till civilsamhällets demokratiska utrymme och utfärdar i förekommande fall särskilda rekommendationer. När det gäller utvidgningsländerna övervakas denna information även som en del av det årliga utvidgningspaketet²⁵.

Kommissionen erhåller även information om utmaningar som civilsamhällesorganisationer ställs inför på fristående basis genom sitt eget engagemang i civilsamhället. Dessutom ger kommissionen ekonomiskt stöd inom ramen för program till flera projekt som leds av konsortier av civilsamhällesorganisationer som övervakar det demokratiska utrymmet, i och utanför EU²⁶.

Kommissionen förlitar sig vidare på övervakningsverksamhet som bedrivs av andra aktörer, däribland nationella människorättsinstitutioner och internationella organisationer²⁷. FRA fyller en viktig funktion på detta område genom att [offentliggöra rapporter om det demokratiska utrymmet](#), lyfta fram lovande praxis, främja diskussioner mellan internationella och nationella aktörer och utfärda rekommendationer inom området.

3.2 Vidta åtgärder på EU-nivå

Flera EU-rättsakter bidrar direkt till att skydda civilsamhällesorganisationer i EU. Till exempel innehåller [direktivet](#) och [rekommendationen mot munkavleprocesser](#) rättssäkerhetsgarantier för att skydda personer som deltar i den offentliga debatten, inbegripet civilsamhällesorganisationer, från uppenbart ogrundade anspråk eller

²⁴Se, till exempel, Europaparlamentets [resolution 2021/2103\(INI\)](#), [FRA, Protecting civil society – Update 2023](#).

²⁵Se [EU:s utvidgningspaket](#), vilket omfattar Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Montenegro, Nordmakedonien, Serbien, Georgien, Republiken Moldavien, Ukraina och Turkiet.

²⁶Se, till exempel projektet [Monitoring Action for Civic Space](#), [årsrapporten om det aktuella läget när det gäller riktlinjerna för EU-stöd till civilsamhället i utvidgningsregionen](#), [CSO Meter](#) och [EU:s system för en möjliggörande miljö för civilsamhället](#).

²⁷Se till exempel databasen [State of the rule of law in Europe](#) som förvaltas av det europeiska nätverket av nationella människorättsinstitutioner, den globala övervakningen från [Civicus](#), [2024 års rapport från FN:s högkommissarie om civilsamhället](#), Open Government Partnerships [oberoende rapporteringsmekanism](#), och [Europarådets plattform för journalisters säkerhet](#).

rättegångsmissbruk. För att stödja genomförandet kommer kommissionen att stödja **utbildning för rättstillämpare** om munkavleprocesser som riktar sig mot civilsamhällesorganisationer och rättstvister som rör stadgan, särskilt förenings-, yttrande- och mötesfriheten.

Kommissionen stöder flera skyddsåtgärder som genomförs genom särskilda initiativ under ledning av civilsamhällesorganisationer. En viktig åtgärd som EU finansierar inom [programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden](#) är användningen av **ekonomiskt stöd till tredje parter**, vilket gör det möjligt för civilsamhällesorganisationer som erhåller EU-medel att agera som mellanhänder. Dessa kan bygga upp kapacitet och distribuera medel till mindre eller gräsrotsbaserade civilsamhällesorganisationer, inbegripet sådan som kan behöva vidta åtgärder vid brådskande eller oväntade situationer eller nödsituationer. EU har även nyligen inlett en ansökningsomgång för att stärka det europeiska nätverket av faktagranskare, inbegripet ett skyddssystem mot trakasserier, där man erkänner att den faktagranskade gemenskapen i allt högre grad attackeras, anklagas för censur och hotas.

I samband med **utvidgning och anslutning** är det fortfarande viktigt att främja en möjliggörande miljö och säkerställa att civilsamhällesorganisationer får en starkare och mer meningsfull roll. Vid bedömningen av fungerande demokratiska institutioner undersöks även den miljö i vilken civilsamhällesorganisationer verkar. Genom antagandet av den [reviderade utvidgningsmetoden](#) för 2020 framhävs att alla viktiga reformer i utvidgningsländerna bör genomföras på ett fullständigt transparent och inkluderande sätt, med deltagande från berörda parter. Enligt denna reviderade metod är kandidatländerna skyldiga att utarbeta en färdplan om fungerande demokratiska institutioner som innehåller särskilda åtgärder för att stärka den möjliggörande miljön för civilsamhället.

3.3 Skydda civilsamhällets demokratiska utrymme på nationell nivå

Medlemsstaterna spelar en avgörande roll för att möjliggöra och skydda civilsamhällets demokratiska utrymme på nationell, lokal och gräsrotsnivå och är ofta de första som ger konkret stöd till civilsamhällesorganisationer som är i riskzonen. Det utgör därför en viktig prioritering för kommissionen att samarbeta med medlemsstaterna för att främja en säker, stödjande och möjliggörande miljö för civilsamhällesorganisationer i hela EU.

I kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836 uppmanas medlemsstaterna att övervaka utvecklingen inom civilsamhällets demokratiska utrymme med hjälp av tydliga indikatorer och rapporteringsstrukturer. Rekommendationen uppmanar medlemsstaterna att främja samarbete och samordning mellan alla berörda parter, underlätta tillgången till särskilda förfaranden eller kanaler för att anmäla hot och attacker och systematiskt dokumentera och analysera den miljö i vilken civilsamhällesorganisationer verkar. Flera medlemsstater har svarat på kommissionens rekommendation genom att anta **åtgärder för att stärka civilsamhällets demokratiska utrymme på nationell nivå**. Dessa omfattar inrättandet av särskilda nationella strategier för att stärka samarbetet mellan medborgare, civilsamhällesorganisationer och lokala myndigheter när det gäller samhällsengagemang. Vissa har inrättat projekt för att minska den administrativa bördan vid utövandet av mötes- och föreningsfriheten, eller har infört särskilda skatter och andra incitament för finansiering av civilsamhällesorganisationer²⁸.

²⁸Se t.ex. Tjeckiens nationella [strategi](#) för samarbete mellan offentliga förvaltningar och icke-statliga ideella organisationer 2021–2030 och dess statliga råd för icke-statliga ideella organisationer, Tysklands federala

Flera medlemsstater har även infört **åtgärder för att skydda civilsamhällesorganisationer**, bland annat genom det allmänna system för rättsmedel som är tillgängligt i de nationella förvaltnings-, civil- och straffrättsliga systemen. Vissa har inrättat eller stöder **särskilda rådgivningstjänster** som är speciellt riktade mot hat och diskriminering (online)²⁹. Nationella oberoende organ och institutioner – särskilt nationella människorättsinstitutioner, jämställdhetsorgan och ombudsmän – kan spela en viktig roll för att skydda civilsamhällesorganisationer på nationell nivå, genom att förstärka deras röster, öka allmänhetens medvetenhet och stödja kapacitetsuppbyggnad. Dessa åtgärder utgör **en tydlig investering** för att säkerställa en möjliggörande miljö för civilsamhället och vidta åtgärder när det hotas.

3.4 Stärka stödet och skyddet

Även om viktiga framsteg har gjorts såväl på EU-nivå som på nationell nivå efterlyser berörda parter en mer samordnad strategi för skydd av civilsamhällesorganisationer, och det krävs kraftfullare, mer samordnade åtgärder på medlemsstatsnivå, EU-nivå och internationell nivå för att övervaka utveckling som påverkar civilsamhällesorganisationer, genomföra förebyggande åtgärder som svar på tidiga varningstecken på krympande demokratiskt utrymme för civilsamhället och skydda civilsamhällesorganisationer mot sådana hot och attacker. I detta syfte och för att kartlägga befintliga initiativ för övervakning på lokal, nationell och internationell nivå samt på EU-nivå kommer kommissionen att inrätta ett **kunskapsnav på nätet om civilsamhällets demokratiska utrymme** i samarbete med FRA. Detta nav kommer att underlätta tillgången till befintliga övervaknings- och skyddsprojekt, verktyg och åtgärder, inbegripet tillgängliga skyddsåtgärder.

Genom att informationen sammanställs kommer navet att bidra till att identifiera trender och luckor i övervakningen av civilsamhällets demokratiska utrymme och informera om relevanta åtgärder för att hantera sådan utveckling. Mot denna bakgrund kan **ytterligare skyddsåtgärder undersökas**, såsom brådskande stöd till hotade organisationer, samordning av tillgängliga skyddsåtgärder i medlemsstaterna, utbildning och stöd beträffande administrativa, rättsliga och logistiska arrangemang. Evidensbaserade kunskaper om situationen på plats är avgörande för säkerställande av lämpliga åtgärder som svarar mot de särskilda behov som civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare har.

Det är viktigt att säkerställa att EU:s och medlemsstaternas politik och lagstiftning främjar en möjliggörande miljö för civilsamhällesorganisationer och att stärka åtgärderna när det gäller övervakning och skydd av civilsamhällesorganisationer. Konsekvensbedömningar och genomförandedialoger utgör till exempel viktiga strukturerade processer som hjälper till att identifiera och utvärdera effekterna och konsekvenserna av planerade strategier och lagstiftning. Kommissionen kommer att fortsätta att bedöma **effekterna av sina initiativ för civilsamhället i konsekvensbedömningar och utvärderingar inom ramen för bättre lagstiftning**.

[strategi](#) för samhällsengagemang och dess stiftelse för samhällsengagemang och volontärarbete, Danmarks [strategi](#) för civilsamhället 2022–2025, Finlands [strategi](#) för civilsamhällesorganisationer och [delegationen](#) för medborgarsamhällspolitik och Portugals plattform för civilsamhällesorganisationer/medborgarhuset.

²⁹Se, till exempel, det federalt finansierade tyska projekten REspect! och Hate Aid, kooperativa allianser, federal infrastruktur ”[toneshift – nätverk mot hat och desinformation på nätet](#)”.

För att stödja medlemsstaterna vid det fortsatta genomförandet av rekommendation (EU) 2023/2836 **kommer kommissionen att anordna utbyten med medlemsstaterna för att ytterligare stärka stödet till och skyddet av** civilsamhällesorganisationer, mellan relevanta offentliga myndigheter och berörda parter och stödja utbildning på nationell nivå för rättstillämpare om munkavleprocesser och stadgan. I samband med **utvidgningen** kommer kommissionen att stärka **sina system för tidig varning** för att möjliggöra kraftfullare åtgärder mot framväxande hot.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Stödja inrättandet av ett kunskapsnav på nätet om det demokratiska utrymmet som dokumenterar befintliga initiativ för att övervaka civilsamhällets demokratiska utrymme, rapporter och skyddsresurser på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå i samarbete med FRA.
- Undersöka möjligheterna att stärka och samordna tillgängliga skyddsåtgärder för civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i riskzonen i EU.
- Stödja utbildning för rättstillämpare om munkavleprocesser som riktar sig mot civilsamhällesorganisationer och rättstvister som rör stadgan, särskilt vad gäller förenings-, yttrande- och mötesfriheten.
- Stödja nationell kapacitetsuppbyggnad och organisera diskussioner med medlemsstaterna om kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836 avseende skydd och stöd, i samarbete med relevanta aktörer, däribland EESK och FRA.
- Stärka EU:s system för tidig varning för att upptäcka nya tecken på krympande demokratiskt utrymme för civilsamhället i utvidgningsländerna.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- Utarbeta eller uppdatera särskilda nationella strategier eller handlingsplaner för att stödja, skydda och stärka civilsamhällesorganisationer och främja ett säkert och möjliggörande demokratiskt utrymme för civilsamhället, i överensstämmelse med kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836.

EU:s byrå för grundläggande rättigheter uppmanas att göra följande:

- Fortsätta sin övervakning och rapportering om det demokratiska utrymmet och skapa ett nätverk av företrädare för nationella institutioner och EU-organ, civilsamhällesorganisationer och internationella organisationer som arbetar med övervakning och skydd av det demokratiska utrymmet, så att de kan utbyta uppgifter, erfarenheter och bästa praxis.

4. TILLRÄCKLIG, HÅLLBAR OCH TRANSPARENT FINANSIERING FÖR CIVILSAMHÄLLET

Som en del av en övergripande möjliggörande miljö behöver civilsamhällesorganisationer **lämpligt och hållbart stöd** för att kunna utföra sitt viktiga arbete, samarbeta med beslutsfattare på ett effektivt sätt och fortsätta att bidra till våra samhällen på ett meningsfullt sätt. I detta avseende är **långsiktig, förutsägbar och tillräcklig finansiering avgörande** för att tillhandahålla den stabilitet som civilsamhällesorganisationer behöver för att kunna verka oberoende och effektivt.

Civilsamhällesorganisationer förlitar sig på finansiering från en kombination av **offentliga och privata källor** för att finansiera sin verksamhet. I EU stöder kommissionen och medlemsstaterna civilsamhällesorganisationer på olika sätt, bland annat genom driftsbidrag och projektbaserad finansiering. Civilsamhällesorganisationer kan även erhålla finansiering genom individuella donationer och bidrag från privata stiftelser, filantropiska organisationer eller företag och verksamheter. Ytterligare finansieringsstöd kan komma från tilldelningssystem, som finns i ett fåtal medlemsstater och gör det möjligt för skattebetalare att direkt genom sin inkomstskattedeklaration ange en fast procentsats eller ett belopp av sin inkomstskatt som ska betalas till en godkänd enhet³⁰.

Finansiering är nödvändig för all verksamhet som civilsamhällesorganisationerna tillhandahåller. Civilsamhällets deltagande i utvecklingen, genomförandet, övervakningen och kontrollen av efterlevnaden av EU:s lagstiftning och politik utgör även ett särskilt finansieringsmål i flera EU-program. Flera EU-program stöder verksamhet som civilsamhällesorganisationer bedriver inom olika politikområden³¹. Dessa omfattar Horisont Europa, inklusive den nya europeiska Bauhausfaciliteten, Europeiska socialfonden+ (ESF+), programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden, Erasmus+, programmet för den inre marknaden, asyl-, migrations- och integrationsfonden (Amif), programmet Rättsliga frågor, samordning av insatser för landsbygdsutveckling (Leader), unionsprogrammet för bedrägeribekämpning och Life-programmet. I utvidgningsregionen ger EU stöd till civilsamhällesorganisationer, bland annat genom instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III). EU-finansieringen kompletteras genom bidrag från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och från Norge, som stöder civilsamhällesorganisationer i Europa genom [fonden för aktiva medborgare](#).

Partnerskap och transparens utgör grundläggande principer för EU-finansiering. Enligt **EU:s partnerskapsprincip** krävs ett nära samarbete mellan offentliga myndigheter och en mängd olika partner, däribland arbetsmarknadens parter och civilsamhällesorganisationer, under hela livscykeln när det gäller EU-finansierade program. Denna princip säkerställer att olika berörda parter deltar i förberedelserna, genomförandet, övervakningen och utvärderingen av EU-medel för att förbättra ändamålsenligheten, effektiviteten och ansvarigheten³².

I överensstämmelse med befintliga rättsliga krav förblir **transparens** den vägledande principen för förvaltningen av EU:s budget. Särskilda skyddsåtgärder och förfaranden har införts för att säkerställa att EU-finansiering till alla typer av stödmottagare (från företag till civilsamhällesorganisationer och enskilda personer) kännetecknas av **transparens och**

³⁰Italien, Litauen, Ungern, Portugal, Rumänien, Slovenien och Slovakien använder sådana system.

³¹Dessa program kan genomföras med hjälp av direkt, indirekt eller delad förvaltning. Ungefär 80 % av EU:s finansieringskällor för icke-statliga organisationer förvaltas av EU-länderna själva. Varje land tillhandahåller [detaljerad information om finansiering](#) och ansökningsförfaranden på de förvaltande myndigheternas webbplatser. Tilldelningen av EU-medel under direkt förvaltning följer efter offentligt tillgängliga ansökningsomgångar. På grundval av de regler som fastställs i [EU:s budgetförordning \(EU, Euratom\) 2024/2509](#), inbegripet de grundläggande principerna om öppenhet och likabehandling, bedöms alla giltiga ansökningar om finansiering på grundval av de kriterier för stödberättigande, utslutning, urval och tilldelning som anges i ansökningsomgångarna. En översikt finns i [EU-finansiering för icke-statliga organisationer](#).

³²Principen stärktes genom inkluderandet av möjligheten att anslå en lämplig procentandel av resurserna för att bygga upp den administrativa kapaciteten hos arbetsmarknadens parter och civilsamhällesorganisationer och genom att framhålla den roll som den [europeiska uppförandekoden för partnerskap](#) har i alla stadier av programplaneringen och genomförandet.

ansvarighet, och för att säkerställa **respekt för EU:s värden**, bland annat genom att information om mottagare av EU-finansiering genom direkt och indirekt förvaltning offentliggörs³³.

Enligt tillämpliga regler, särskilt EU:s [budgetförordning](#), samt avtalsramar för bidrag, har kraftfulla skyddsåtgärder införts för att säkerställa att **enheter och projekt vars mål är oförenliga med EU:s värden inte erhåller stöd**. För att ytterligare stärka dessa skyddsåtgärder och krav har kommissionen åtagit sig att överväga möjligheten att lägga till riskindikatorer för att stärka efterlevnadskontrollerna av EU:s värden, som en del av utvecklingen av riskbedömningsverktyget [Arachne](#), om det är tekniskt möjligt och lagenligt, samt att undersöka möjligheten att öka antalet uppdateringar av offentligt tillgängliga uppgifter om systemet för finansiell öppenhet³⁴. Vidare offentliggjorde kommissionen ett meddelande med [vägledning](#) om de typer av verksamhet som unionen inte bör kräva som villkor för finansiering som en del av utvecklingen av politik och lagstiftning, genomförandet av politiken, övervakningen och kontrollen av efterlevnaden.

Ytterligare insatser krävs för att säkerställa **tillgången till offentlig finansiering i hela EU**. Civilsamhällesorganisationer rapporterar att offentlig finansiering ofta huvudsakligen riktas till statliga institutioner och att tillgången för civilsamhällesorganisationer är begränsad och inkonsekvent, särskilt för gräsrotsorganisationer och mindre organisationer³⁵. Dessutom har civilsamhällesorganisationer som arbetar med frågor som är kopplade till grupper som är underrepresenterade, marginaliserade och i utsatta situationer ofta svårt att erhålla tillgång till långsiktig finansiering.

Kommissionen har redan vidtagit flera åtgärder för att **förenkla** tillämpliga förfaranden, **minska den administrativa bördan** och **anpassa** dessa förfaranden till de behov som civilsamhällesorganisationer på plats har (t.ex. genom användning av engångsbelopp och fleråriga arbetsprogram). Den ökade användningen av ekonomiskt stöd till tredje parter, där större civilsamhällesorganisationer betalar ut EU-medel till mindre organisationer, har möjliggjort att EU-finansiering nått ut till små organisationer och gräsrotsorganisationer som annars inte skulle ha erhållit tillgång till EU-finansiering, och bidrar i sin tur till att stödja en mängd olika civilsamhällen. Detta har till exempel bidragit till att stödja civilsamhällesorganisationer som arbetar för att skydda och främja EU:s värden inom ramen för program som [EU:s Dear](#) och programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden³⁶.

Med en total budget på över **1,5 miljarder euro för perioden 2021–2027** har **programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap** en unik position i civilsamhällesorganisationernas finansieringslandskap, eftersom det ofta är den enda finansieringskälla som är tillgänglig för civilsamhällesorganisationer som arbetar med grundläggande rättigheter och värden i EU. Programmet har sedan 2021 stött mer än 6 000 civilsamhällesorganisationer i alla medlemsstater och behöriga länder utanför EU. Under de första fyra årens genomförande var civilsamhällesorganisationerna de främsta mottagarna under programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap och erhöll 77 %

³³Denna information finns allmänt tillgänglig på kommissionens [webbplats om systemet för finansiell öppenhet](#). Genom den nyligen genomförda översynen av budgetförordningen infördes mer ambitiösa bestämmelser om transparens från och med den fleråriga budgetramen efter 2027.

³⁴Se kommissionens svar på [revisionsrättens särskilda rapport 11/2025](#).

³⁵[Den sammanfattande faktarapporten](#).

³⁶[Rapport om efterhandsutvärderingen av programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap](#) och [årsrapport 2024 om stadgan](#).

av de tilldelade medlen. Kommissionen kommer att fortsätta att tillhandahålla civilsamhällesorganisationer och människorättsorganisationer i riskzonen ekonomiskt stöd, bland annat genom att undersöka möjligheten att **ytterligare utöka användningen av ekonomiskt stöd till tredje parters** system inom relevanta EU-finansieringsprogram.

I kommissionens förslag till den **fleråriga budgetramen för 2028–2034**³⁷, vilket antogs den 16 juli 2025, klargörs att ekonomiskt stöd till civilsamhällesorganisationer kommer att förbli en prioritering under de kommande åren inom en rad politikområden. Det nya **AgoraEU-programmet** kommer att bygga vidare på framgången för de nuvarande programmen Kreativa Europa och Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap med en **ökad total preliminär budget på nästan 9 miljarder euro**. Genom att konsolidera stödet till kultur, medier och civilsamhället kommer AgoraEU att stärka skyddet och främjandet av grundläggande rättigheter, främja demokratisk delaktighet och resiliens, främja kulturell mångfald och konstnärlig frihet samt främja ett fritt och mångsidigt informationslandskap.

Det föreslagna [Erasmus+-programmet](#) kommer att integrera den [europeiska solidaritetskåren](#), med en preliminär budget på **40,8 miljarder euro**, och kommer utöver att stödja förvärvandet av färdigheter att främja resiliens, delaktighet i det demokratiska livet och samhällsengagemang genom formella, icke-formella och informella utbildningsvägar. [Programmet Horisont Europa](#) kommer att fortsätta att stödja forskning som syftar till att stärka demokratin, bland annat genom att främja samhällsengagemang.

Som en del av förslaget till flerårig budgetram har de föreslagna **nationella och regionala partnerskapsplanerna** även i syfte att stödja reformer och investeringar för att bygga upp kapaciteten för civilsamhället och arbetsmarknadens parter att upprätthålla EU:s värden, medborgarskapsutbildning och ungdomars delaktighet. I förslaget till den fleråriga budgetramen erkänns och bekräftas även principen om partnerskap med civilsamhällesorganisationer, som bygger på en **strategi för flernivåstyrning**. Den **EU-facilitet** som även föreslås som en del av denna fond tillhandahåller bland annat finansiering för miljö- och klimatåtgärder, bland annat för att stödja och stärka civilsamhällesorganisationer. Mer generellt kommer den fleråriga budgetramen för 2028–2034 att ytterligare harmonisera och förenkla förfarandena och därigenom minska den administrativa bördan för civilsamhällesorganisationer på plats. Kommissionen uppmanar därför Europaparlamentet och rådet att beakta vilken avgörande betydelse finansiering för civilsamhällesorganisationer har i de kommande förhandlingarna om den fleråriga budgetramen för 2028–2034.

4.1 Mobilisera aktörer och slå ihop resurser

EU-finansiering är avgörande för att stärka civilsamhällesorganisationer, men det är tydligt att finansieringsbehovet för civilsamhällesorganisationer i hela EU och i kandidatländerna endast kan tillgodoses genom finansiering från olika källor. Utöver offentliga givare på nationell nivå, EU-nivå och internationell nivå har även **privata givare** (inklusive företag) och **filantropiska organisationer** (individuella stiftelser, sammanslagna medel och nätverk) en allt större roll. Givarna måste själva kunna verka i en möjliggörande rättslig miljö som skyddar filantropiska friheter och underlättar (gränsöverskridande) donationer. Detta omfattar en rättslig ram som erkänner stiftelser och föreningar (även över gränserna)

³⁷Mer information om EU:s förslag till den fleråriga budgetramen 2028–2034 finns [här](#).

samt säkerställer att civilsamhällesorganisationer och givare kan dra nytta av skatteincitament för donationer som medlemsstaterna vill tillhandahålla³⁸.

Civilsamhällesorganisationer rapporterar att det ofta är svårt att hitta information om olika typer av finansiering som är tillgänglig och de enheter som tillhandahåller den. Det behövs mer informationsutbyte, dialog och samarbete såväl mellan givare som mellan givare och civilsamhällesorganisationer för mer strategiska beslut om olika sätt att tillhandahålla stöd och undvika dubbelarbete. **Kommissionen ska därför att underlätta dialogen mellan givare** och mellan givare och civilsamhällesorganisationer, bland annat via civilsamhällesplattformen, för utbyte av erfarenheter, identifiering av finansieringsluckor och säkerställande av bättre komplementaritet mellan finansieringskällor.

Civilsamhällesorganisationer har ofta behov av andra typer av stöd, såsom **stöd i natura**, som kan tillhandahållas av yrkesverksamma eller volontärer. För att navigera i den rättsliga, administrativa och tekniska miljö i vilken civilsamhällesorganisationer i dag verkar krävs i synnerhet i allt högre grad inte enbart de nödvändiga finansiella medel, utan även specifik kompetens och sakkunskap. Rättsligt stöd som tillhandahålls **av advokater som arbetar utan ersättning** kan spela en nyckelroll i detta hänseende³⁹. De kan ge stöd i rättsliga frågor och efterlevnadsfrågor (t.ex. om tillämpliga skyldigheter i samband med sysselsättning och skatter), ge civilsamhällesorganisationer mer utrymme att genomföra viktiga insatser samt stödja dessa huvuduppgifter (t.ex. genom forskning om opinionsbildning, kapacitetsuppbyggnad och utbildning samt strategiska rättstvister).

Advokater kan även utan ersättning stödja civilsamhällesorganisationer att bemöta hot och attacker, såsom smutskastningskampanjer och munkavleprocesser, bland annat genom att företräda civilsamhällesorganisationer inför domstol och tillhandahålla juridisk rådgivning. Kommissionen kommer därför att **arbeta för att föra samman grupper av advokater som arbetar utan ersättning med civilsamhällesorganisationer** inom olika sektorer som är i behov av stöd, för att underlätta stöd i administrativa, rättsliga och ekonomiska frågor och frågor kopplade till rörlighet.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Underlätta dialogen mellan givare och mellan givare och civilsamhällesorganisationer, bland annat via civilsamhällesplattformen, för utbyte av erfarenhet, identifiering av finansieringsluckor och säkerställande av bättre komplementaritet mellan finansieringskällor.
- Arbeta för att föra samman grupper av advokater som arbetar utan ersättning med civilsamhällesorganisationer inom olika sektorer som är i behov av stöd, för att underlätta stöd i administrativa, rättsliga och ekonomiska frågor och frågor kopplade till rörlighet.
- Utforska möjligheten att utöka användningen av ekonomiskt stöd ytterligare till tredjepartssystem inom relevanta EU-finansieringsprogram, där så är lämpligt.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

³⁸Enligt principen om icke-diskriminering fastställs att medlemsstaterna inte får begränsa skatteförmånerna till inhemska välgörenhetsorganisationer eller donationer/legat som görs till inhemska enheter, samtidigt som jämförbara utländska välgörenhetsorganisationer eller donationer/legat till jämförbara utländska välgörenhetsorganisationer undantas från sådana förmåner. Se rådets rekommendation C(2023) 1344 om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin och tillhörande arbetsdokument från kommissionens avdelningar.

³⁹Se t.ex. de tjänster som [PILnet](#) tillhandahåller.

- Fastställa och bibehålla en möjliggörande rättslig miljö för civilsamhällesorganisationer och givare, inbegripet filantropisk verksamhet, bland annat genom tillämpning av principen om icke-diskriminering och rådets rekommendation om utveckling av ramvillkor för den sociala ekonomin, vilken är mer omfattande.
- Komplettera EU-medel för civilsamhällesorganisationer med inhemska stödmekanismer, i överensstämmelse med kommissionens rekommendation (EU) 2023/2836.

5. CIVILSAMHÄLLET I EU:S YTTRE ÅTGÄRDER

EU:s åtagande att samarbeta med, skydda och stödja civilsamhället återspeglas även i dess yttre åtgärder. EU samarbetar nära med civilsamhället för att **påskynda förverkligandet av mänskliga rättigheter för alla**, genom att tillämpa universella normer som styrs av internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter. Civilsamhällesorganisationer tillhandahåller viktiga bidrag för att stärka demokratin och motståndskraftiga samhällen globalt. De fungerar till exempel ofta som genomförandepartner för EU-finansierade projekt inom utvecklingssamarbete, humanitärt bistånd och program för kapacitetsuppbyggnad, och övervakar handels- och associeringsavtal för att säkerställa att klausuler om mänskliga rättigheter och hållbar utveckling respekteras.

5.1 *Samarbete med civilsamhällesorganisationer internationellt*

Civilsamhällesorganisationer uppmanas regelbundet att dela med sig av sina sakkunskaper om EU:s utrikespolitik och bidra till dialoger om mänskliga rättigheter som EU regelbundet för med partnerländer och partnerregioner. På landsnivå har EU:s delegationer en avgörande roll när det gäller att samarbeta med civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare och kan övervaka situationen när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhällets demokratiska utrymme lokalt.

[Människorättsforumet för EU och icke-statliga organisationer](#) har i årtionden regelbundet gett civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare möjlighet att diskutera internationella partnerskap, människorättsfrågor och hantera utmaningar för det demokratiska utrymmet för civilsamhället globalt, direkt med EU:s motparter. Det [politiska forumet för utvecklingsdialog](#) och de båda faciliteterna för civilsamhället för det södra och östra grannskapet tillhandahåller även forum för samarbete med civilsamhällesorganisationer inom en rad områden som omfattas av EU:s politik. Kommissionen har åtagit sig att stärka sitt stöd till civilsamhället i hela världen, bland annat för att möjliggöra civilsamhällets delaktighet i multilaterala forum.

EU samarbetar med civilsamhällesorganisationer om att genomföra av EU:s [Global Gateway](#)-strategi och har inrättat den tillhörande [rådgivande plattformen för civilsamhällesorganisationer och lokala myndigheter](#) i detta syfte. Civilsamhällesorganisationer spelar även en viktig roll vid övervakningen och genomförandet av handelsavtal, särskilt genom inhemska rådgivande grupper. EU har tillsammans med medlemsstaterna och civilsamhället utarbetat **färdplaner för samarbete med civilsamhället** på partnerlandsnivå i syfte att etablera en varaktig och strukturerad dialog mellan dessa aktörer. I detta avseende är kommissionen fast besluten att stödja och främja [lokalt ledda åtgärder från civilsamhällesorganisationer och jämlika partnerskap](#) i humanitära sammanhang. Detta ska göras genom att stödja och stärka

civilsamhällesorganisationernas kapacitet, genom att öka finansieringen för humanitärt bistånd till lokala civilsamhällesorganisationer och genom att successivt överlåta mer befogenhet till lokala insatsorganisationer, inbegripet civilsamhället.

Inom alla dessa mekanismer tillämpas ett säkerhetskänsligt tillvägagångssätt som beaktar samtalsparternas särskilda omständigheter vid samarbetet med civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare, för att säkerställa att samarbetet i sig inte utsätter organisationerna för ytterligare risker.

5.2 Skydda och stödja civilsamhällesorganisationer globalt

EU håller fast vid sitt långvariga åtagande att skydda och stödja civilsamhället och det demokratiska utrymmet globalt och på landsnivå. Detta återspeglas till exempel i [meddelandet om EU:s samarbete med civilsamhället på området yttre förbindelser](#), [EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati 2020–2027](#)⁴⁰, [EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter](#) och om [människorättsförsvarare](#) och [rådets slutsatser från 2019 om demokrati](#), samt i tillämpningen av det människorättsbaserade tillvägagångssättet i internationella partnerskap⁴¹. Det utgör centrala prioriteringar i EU:s utrikespolitik att stödja civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare och öka särskilt kvinnors och unga människors deltagande i det offentliga och politiska livet.

För att ytterligare främja dessa mål samarbetar EU med internationella organisationer och forum som utvecklar normer för civilsamhällets demokratiska utrymme. Dessa omfattar Europarådet, Förenta nationerna, Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling samt Organisationen för säkerhet och samarbete i Europas kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter.

EU:s [årsrapporter om mänskliga rättigheter och demokrati](#) utgör ett viktigt instrument för att övervaka situationen för civilsamhällesorganisationer och det demokratiska utrymmet för civilsamhället globalt. Andra mekanismer, såsom valobservatörsuppdragen, gör det möjligt för EU att bedöma valmiljön, inbegripet förutsättningarna för det inhemska civilsamhället att utföra observatörsuppdrag, och EU samarbetar i stor utsträckning med civilsamhället under dessa uppdrag.

Det utgör en prioritering i det **östra grannskapet** att stödja civilsamhällesorganisationers, särskilt gräsrotsorganisationers, kapacitet och resiliens när det gäller att på ett meningsfullt sätt delta i beslutsprocesser, särskilt mot bakgrund av civilsamhällets krympande demokratiska utrymme⁴². I [pakten för Medelhavsområdet](#) framhålls vikten av att upprätthålla ett livskraftigt civilsamhälle i det södra grannskapet och syftet är att stärka civilsamhället, ungdomar och lokalsamhällen, att bygga upp deras kapacitet och främja deras delaktighet i lokala eller regionala dialoger.

EU har intensifierat sina åtgärder för att skydda civilsamhällets demokratiska utrymme och människorättsförsvarare, bland annat när de är måltavlor för gränsöverskridande förtryck offline och online. EU har till exempel lanserat sitt system för en möjliggörande

⁴⁰Utvidgningen av handlingsplanen för mänskliga rättigheter och demokrati åtföljdes av [rådets slutsatser](#) som bekräftar EU:s stöd till civilsamhället och människorättsförsvarare som en central prioritering i EU:s utrikespolitik.

⁴¹Arbetsdokument från kommissionens avdelningar, [Applying the Human Rights Based Approach to international partnerships](#).

⁴²Detta omfattar stöd till civilsamhällesorganisationer, särskilt gräsrotsorganisationer, i vissa länder i den östliga partnerskapsregionen.

miljö för civilsamhället⁴³, vilket hjälper civilsamhällesorganisationer i över 80 länder att övervaka sitt demokratiska utrymme, utfärda tidiga varningar om begränsningar och bidra till insatser.

Kommissionen har även tillhandahållit vägledning via sin [handledning om viseringskodexen](#), bland annat om utfärdande av viseringar för människorättsförsvarare, och tillhandahåller utbildning om detta⁴⁴. Tillsammans med medlemsstaterna kommer kommissionen att fortsätta att främja handledningen och dess genomförande, särskilt vad gäller vägledning avseende människorättsförsvarares särskilda behov.

5.3 Tillhandahålla finansiering och bygga partnerskap

Sedan 2013 har EU gett stöd till det [europeiska initiativet för demokrati](#)⁴⁵, som ger viktigt stöd och skydd till civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i kris och i repressiva miljöer. En särskild EU-finansierad skyddsmekanism är EU:s **mekanism för människorättsförsvarare** som har inrättats för att stödja människorättsförsvarare i tredjeländer⁴⁶ och tillhandahålla olika former av stöd (t.ex. fysiskt och digitalt skydd, rättsligt och medicinskt stöd, övervakning av rättegångar och fängelser, kapacitetsuppbyggnad, påverkansarbete och tillfällig omlokalisering).

Finansiering ges till civilsamhällesorganisationer genom instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete, till exempel genom bidrag som tillhandahålls genom de tematiska programmen om mänskliga rättigheter och demokrati och om civilsamhället.

Enligt kommissionens **förslag till flerårig budgetram för 2028–2034** är samarbete med och stöd till civilsamhällesorganisationer i partnerländer fortfarande en prioritering inom det föreslagna instrumentet [Europa i världen](#). Detta omfattar det fortsatta åtagandet att upprätthålla mänskliga rättigheter och demokrati globalt.

5.4 Framtidsutsikter, utveckling av resiliens

EU kommer att fortsätta att stödja det demokratiska utrymmet och en möjliggörande miljö för civilsamhället i hela världen och övervaka de mänskliga rättigheterna, demokratin och civilsamhällets demokratiska utrymme genom befintliga mekanismer. Fortsatt stöd och skydd kommer även att tillhandahållas civilsamhällesorganisationer och människorättsförsvarare i riskzonen, bland annat mot gränsöverskridande förtryck, genom initiativ som ProtectDefenders.eu och det europeiska initiativet för demokrati.

EU utökar sitt samarbete med civilsamhället på global och regional nivå kring viktiga processer som **regionala toppmöten**. EU kommer att fortsätta att föra en regelbunden dialog med civilsamhällesorganisationer som viktiga partner i sitt arbete för mänskliga rättigheter, demokrati och utrikespolitik, och kommer att samråda med dem och människorättsförsvarare vid utarbetandet av nästa **EU:s handlingsplan för mänskliga**

⁴³EU:s system för en gynnsam miljö för civilsamhället som syftar till att stödja civilsamhället att utvecklas globalt genom att förhindra insatser för att begränsa civilsamhällets demokratiska utrymme.

⁴⁴Utbildningen genomförs särskilt genom ett projekt som samfinansieras av Europeiska kommissionen inom ramen för [instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik](#) och som utvecklas av det svenska Migrationsverket.

⁴⁵Det europeiska initiativet för demokrati är en oberoende, bidragsgivande organisation som inrättades 2013 av EU och dess medlemsstater som en självständig internationell förvaltningsfond för att främja demokrati i det europeiska grannskapet, västra Balkan, Turkiet och utanför.

⁴⁶Mekanismen har stött över [85 000 människorättsförsvarare sedan 2015](#).

rättigheter och demokrati. EU kommer även att anordna **gemensamma strukturerade dialoger på hög nivå med civilsamhället** i partnerregioner, till exempel inom ramen för toppmötet mellan Afrikanska unionen och EU.

Inom ramen för **pakten för Medelhavsområdet** kommer flera initiativ att ge centrala aktörer möjlighet att stödja sina samhällen i praktiken, särskilt genom att inrätta ett ungdomsparlament för Medelhavsområdet, stödja utvecklingen av en medborgartjänst i Medelhavsområdet, stärka organisationer som leds av kvinnor som viktiga influerare i sina samhällen och förbättra samarbetsmekanismerna på lokal nivå för att främja social inkludering, även av människor i utsatta situationer.

Kommissionen kommer att göra följande:

- Stärka samarbetet med civilsamhället inom alla politikområden som omfattas av EU:s yttre åtgärder, bland annat genom EU:s delegationer.
- Samråda med civilsamhällesorganisationer om en möjliggörande miljö för civilsamhället i samband med utarbetandet av EU:s nästa handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati.
- Stärka sitt stöd till civilsamhället i hela världen, bland annat genom att möjliggöra civilsamhällets delaktighet i multilaterala forum.
- Anordna en gemensam strukturerad dialog på hög nivå med civilsamhället vid toppmötet mellan Afrikanska unionen och EU och fortsätta att främja sådana gemensamma dialoger med sina regionala partner.
- Stärka sitt engagemang inom ramen för Team Europe-initiativet för demokrati för att diskutera framväxande och föränderliga hot mot civilsamhällets demokratiska utrymme.
- Ingå nya ramavtal om partnerskap för att bygga upp kapacitet och föra samman civilsamhällesorganisationer genom riktade initiativ i sina partnerregioner.

Medlemsstaterna uppmanas att göra följande:

- Samordna med EU:s delegationer på plats för att säkerställa ett effektivt genomförande av EU:s handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati och av EU:s riktlinjer för mänskliga rättigheter och för att stödja införandet av den nya generationen (2025–2027) av landsspecifika färdplaner för samarbete med civilsamhällesorganisationer.
- Öka medvetenheten om och tillhandahålla kapacitetsuppbyggnad, bland annat genom ny utbildning, om vägledningen i handledningen om viseringskodexen om förenklade viseringsförfaranden för människorättsförsvarare som söker skydd på EU:s territorium.

6. SLUTSATS

Civilsamhället utgör en hörnsten i demokratin i och utanför EU. Civilsamhället bidrar till arbetet med att utforma politiken, samarbetar med nationella myndigheter och EU-institutioner i genomförandet av politiken och tillhandahåller många olika sorters stöd och tjänster inom alla samhällssektorer. Civilsamhällets aktiva deltagande i ett möjliggörande demokratiskt utrymme, fritt från hot och attacker, bidrar till att främja och skydda de värden som EU bygger på.

EU:s strategi för civilsamhället lägger grunden för stärkt samarbete, stöd och skydd och ett stärkt civilsamhälle. I strategin föreslås en rad sammanhängande och ömsesidigt förstärkande åtgärder för att effektivt förbättra skyddet av och stödet till civilsamhället och möjliggöra ett effektivt och meningsfullt samarbete med beslutsfattare både på EU-nivå och på nationell nivå samt inom EU:s yttre åtgärder.

Genomförandet av denna strategi kräver insatser på samtliga nivåer. Det krävs insatser från EU:s institutioner, organ och byråer samt från medlemsstaterna och utvidgningsländerna. I strategin erkänns att civilsamhällets demokratiska utrymme i medlemsstaterna och utvidgningsländerna utgör ett kontinuerligt och delat demokratiskt utrymme, och att ett livskraftigt civilsamhälle i ett möjliggörande demokratiskt utrymme är avgörande för framstegen mot anslutning. På global nivå kommer EU att fortsätta att samarbeta med sina partnerländer och med internationella organisationer för att skapa en möjliggörande miljö för civilsamhället och främja starkare samarbete, skydd och stöd till civilsamhällesorganisationer i hela världen.

Kommissionen kommer regelbundet att inleda diskussioner med medlemsstaterna, civilsamhället, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, internationella organisationer och andra relevanta aktörer för att stödja genomförandet av de åtgärder som lagts fram och utvärdera framstegen.

Kommissionen uppmanar Europaparlamentet och rådet samt Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén att stödja genomförandet av denna strategi. Stödet till civilsamhällets organisationer behöver förbli omfattande i nästa långtidsbudget, med insatser för att förenkla finansieringsprocesserna, minska byråkratin och göra det lättare att få stöd tack vare användarvänliga digitala verktyg.